

FRYMBURSKÉ OZVĚNY

18

VYDÁVÁ MNV V NOVÉM HRÁDKU

DÁVNOVĚKÁ POHÁDKA

Josef Štěpán

/Určeno na ochotnickou sešlost v Novém Hrádku/

Jsem pohádka...

dávnověká!
Co se od pohádky čeká,
všechno mám! Ba-mám i víc -
- a všechno Vám chci říct.
Slova nebudou však stačit...
Nevím ani, kde mám začít.

Z hlubin sta let evokují
vize, které defilují
před mým pohádkovým zrakem:
jasně tu, zde kryté mrakem,
mrakem času, zapomnění...
Mnoho v krásný sen se mění,
mnohé v krutou skutečnost...

Stoletý mám sklenout most
prknům, které značí svět,
dojmout Vás a rozechvět.
Na to nestačí mé věty!
Pouštíme se do osvěty,
v které naši praprapředci
zřeli jednu z hlavních věcí
v boji za svobodu lidu.
Pro osvětu hmotnou bídu
neviděli, necítili.
Darem řečí můžu ctili,
které Klicpera a Tyl
celý život zasvětil...

Tuším nadšení žen, panen,
mužů dav, z nichž každý zmámen
krásou mluveného slova
vracel se sem zas a znova:
v záři svíc, lamp, reflektorů,
s přísahami na praporu
víru v národ proklamoval,

lásku k vlasti rozněcoval
v hledišti,
kde coby znalci -
usedali chudí tkalci.

Jsem pohádka dávnověká!
Vytryskla jsem pro člověka.
Nechám v duši Vaší kvěsti
květy blaha, lásky, štěstí.
Lásky, které pro Vás hráli
pan Franc, Vávrové a králi,

Radúz, vodník, žíněk sbor,
paní kněžna, revizor,
Petříček a Pavlíček,
Jan Hus, Žižka, Havlíček...

Město! - vryté v strmé stráně-
tvé kamením ztvrdlé dlaně
potleslem že děkovaly
hercům, kteří pro ně hráli -
můžeš hrdě přímít hlavu!
Pro dávnou i dnešní slávu
tvoji, všeho lidu tvého,
rozteskni se tklivou něhou,
vzpomeň na to co vše bylo!
Zpívej, tanči! Vždyť to dílo,
které nás zde ještě čeká,
je sen práce
pro člověka.

Jsem pohádka dávnověká!
Nesmrtelná, která čeká
trpělivě na člověka,
že nalezne v sobě víru
v život, radost, slunce míru,
v němž je štěstím své dny žít
a pohádkou je naplnit.

Vánoce, krásný poetický svátek prastarých tradic, opět přicházejí. V čase vánočním rozzáří se v rodinách smrček či jedlička, a po chvíli i lidské oči - radostí nad dárky. A nejvíce ze všech oči dětské.

Ještě v tomto století se srdce našich dnešních dědečků a babiček povznášela, objevila-li se pod stromčkem věc praktického užití, dnes naprosto samozřejmá /boty, košile, rukavice,/. A často bylo nadlouho takové radosti konec. Někdy se snad ještě v jedné z bot skrýval úplný poklad - hrst vlašských oříšků.

V roce 1919 založil řídící učitel Netík na Novém Hrádku školskou Pamětnici. Mimo jiné zde píše: "Zvýšením duševní úrovně vzdělanosti lze očekávat zánik alkoholismu, jemuž v dnešních poměrech tolik lidu na horách propadá a který bídne existenční poměry v rodinách tolik zaviňuje".

Dnes můžeme slova řídícího Netíka upřesnit. Společná nespravedlnost byla vinna lidskou bídou zde v horách - a ta plodila alkoholismus jako chabou, avšak

často jedinou náplast na tuto bídu. Náplast, která nedostatek ještě více prohloubila.

Proto byly nadílky zde na horách velmi chudé, daleko chudší než "v kraji."

Netíkův nástupce, řídící Kuchař, v roce 1924 do stejné Pamětnice píše: "Při vánoční nadílce poděleno 46 žákyň a žáků občanské a 50 obecné školy různými částmi oděvu, jež členky dorostu /ČČK/ za vedení R. Škodové, industriální učitelky, zhotovily!"

Dětské oči se tedy mohly rozzářit díky obětavosti jiných obyčejných lidí. A nad "obyčejnou" věcí, částí oděvu.

Málokteré z našich dnešních dětí by se dokázalo opravdu upřímně radovat "jen" z oříšku. Dostává od nás často darů doslova požehnaně. Nezapomínejme však na to, že dárek k vánocům je pro dítě, ne pro oči sousedů. Tento měšťácký přežitek demonstrovat své postavení či finanční možnosti k vánocům rozhodně nepatří. Často obyčejná knížka se snítkou jmelí potěší více, než několikatisícový dar.

Tedy ještě jednou - vánoce jsou svátky klidu a míru, nikoliv nákupní dostihy se žlučnickými záchvaty.

Josef Tejkl

VZPOMÍNKY

V květnu 1980 sešlo se několik starších divadelních ochotníků v Novém Hrádku a domluvili se, že společným úsilím sezvou dosud žijící bývalé členy spolku, roztroušené po Čechách a Moravě, k oslavě 102. výročí založení divadelního souboru. Nadšení a ochoty bylo dost, aby vystačila na sehnání adres, zajištění pozvánek, přípravu programu, pohoštění a sváteční výzdobu sokolovny.

Bylo to velice krásné a srdečné setkání, na kterém se dne 6.9.1980 večer vzájemně bavilo a veselilo 170 přítomných. Tanec se střídal s programem, který byl doplňován vystoupeními z řad obecnstva. Zpěv, vzpomínky, objetí a radost jedné veliké, vzájemnými přátelskými vztahy spojené divadelní rodiny, jistě nevymizí nikdy z paměti přítomných.

V přilehlé místnosti byla uspořádána výstava plakátů, fotografií, výstřižků z novin a dokumentů, týkajících se založení spolku. Dochováno je povolení c.k. hejtmanství z Nového Města nad Metují k povolení činnosti

i fotografie se jmény zakládajících členů spolku. Škoda, že mnoho materiálů, které byly uloženy v sokolovně, bylo zničeno za okupace ve II. světové válce.

Hřejivý pocit, který byl důkazem díla, jež se podařilo, netrval bohužel dlouho. Z řad těch starších, kteří byli tolik šťastní při vzpomínkách na úspěšná léta práce, odešel náhle Josef Slavík ze Sněžného ve věku 71 let. Byl velice činným až do poslední chvíle a svoji veřejnou práci věnoval hlavně dětem. Zůstala jen smutná, nenahraditelná mezera.

Jako druhý následoval Venda Grim ve věku 73 let. Neúnavný pracovník, ochotník, režisér a hlavně malíř naší krásné podorlické krajiny. V srpnu shlédli všichni přátelé umění jeho úspěšnou výstavu obrazů v Rychnově nad Kněžnou, kterou také dvakrát vysílala televize. Jeho láska k rodnému kraji dýchá z jeho obrazů, ve kterých nechával kousek své duše a svého srdce. V jeho pozůstalosti se našly tyto verše.

"Orlické hory, měl jsem vás tak rád,
jste hezké, říkal jsem si mnohokrát,
vystoupil bych na váš majestát,
ale dnes už to možné není,
tu krásu vnímat už bude další pokolení."

Ano - další pokolení budou pokračovatelem jeho započatého díla. Poslední jeho prací zůstane pamětní list namalovaný ke sjezdu divadelních ochotníků, jehož byl velkým iniciátorem. Bude žít s námi ve svých obrazech zobrazujících krásu horských chaloupek a panenských zákoutí - veslý, družný a srdečný, takový, jaký byl při onom večeru naposledy.

Milada Světlíková

3 dědovy kroniky

HRAD FRYMBURK A KRČMA DUPAČKA

Dlouhé, předlouhé věky pohlížely na sebe ze dvou návrší, mezi nimiž hlubokým údolím Doly zvaným teče říčka Olešenka /správně Olšenka, že po jejím břehu roste mnoho olší, dříve ve starých dobách jmenovala se Pstruhová/, starý hrad a krčma o mnoho mladší. Po staletí! Po kolik, kdož ví? Starý hrad na vrcholu stráně, ze tří stran příkré, srázné a nesnadno přístupné, z východní strany schůdné, chráněn byl valy, příkopem ve skále vytesaným a mohutnou kulatou věží, zdi velice hrubých. Měl pevné zdi ohradní se střílnami, palisády, zvedací mosty.

Veliká věž, poslední záchrana posádky v době nebezpečí, byla přístupna jen v hořejším ponebí po závěsných schodech. Z ní vedla podzemní chodba kamsi dolů. Starší lidé tvrdívali, že jedna chodba podzemní vedla též k pazderně, která stávala naproti Panskému mlýnu a sloužila k tomu, aby posádka hradu mohla obléhatelům vpadnouti

do zad. Hrdě, dokud nedotčen byl zubem času, pak chmurně, rozpadávaje se pozvolna v rupy, zíral starý hrad přes olesněné stráně a dol, na starou naproti stojící krčmu, stále skorem stejnou. Krčma, jako by opřená byla o stráně, stála na malém prostranství - obklopena ze tří stran lesním porostem - na křižovatce několika hluboce vyjezděných a přívaly vymletých cest. Zrobená byla ze dřeva, kryta doškovou, zelenající se porostlou střechou. Stála na vysokém kamenném podezdění se záspi, výstupkem a kamennými schody. Zdálo se, jako by nějak plaše pohlížela ta stará krčma Dupačka na starý hrad Frymburk na protější stráni.

Domněnka, že krčma není o mnoho mladší starého hradu, dojista není zcela bezdůvodná. Výsadní krčmy pro odbyt vrchnostenského piva bývaly zřizovány od pradávna. První pivo na Dupačce čepované bylo dojista pivo z hrádeckého pivovaru, zvané Frymburské. Kde onen pivovar stával, není známo. Jisto však je, že hrad, dvůr a pivovar nebyly daleko od sebe. Dvůr stával místo nynější Hradní aneb dříve Podfarské uliči.

V Krahuleckých lesích podnes jedna louka Pivovarská svým jménem připomíná pivovar.

Místo pro krčmu Dupačku bylo na tehdejší poměry voleno velice vhodně. Sbíhaly se tu cesty z celého širokého okolí, vedoucí do panských lesů a do mlýnů v Dolích při říčce Olešence. Tudy vedla cesta k dolům železným k hradu a městečku Hrádku. Nedaleko v Bydle byl panský dvůr. Mnoho se tedy krčmáři dařilo dosti dobře, jistě že tu bývalo časem veselo a v prostorné šenkovně se často tancovalo, čemuž i sám název Dupačka nasvědčuje.

Pokračovámí příště.

NA CUKR - NA KAFE

Domáci tkalci - část druhá

"Toč se, kolovrátku, toč!"

Tkalci na ručních stavech pracovali ve mzdě pro tzv. vydáváče /faktory/. Od nich si odnášeli bavlněnou přízi ve svazcích /ty se dělily na balíčky a přádena "šteníky"/. Donesený materiál zpracovali na hotovou surovou tkaninu. Mnohdy, tvláště u dobře zavedených vydáváčů, byla praxe taková, že tkalci měli doma stále materiál na jeden týden dopředu, což umožňovalo plynulé soukání osnovy s předstihem. Vžitým názvem pro bavlněnou přízi byla prostě "bavlna", což by byl správný název spíše pro surovou bavlnu dováženou do přádelen ve velikých balících. Název "příze" zůstal jen lněné přízi.

Každá tkanina je zhotovena ze dvou druhů nití, i když se často jedná o stejný materiál. Podélných nití osnovních a příčně uložených útků. Obě soustavy jsou vzájemně provázány různými druhy vazeb. U běžných tkanin, které se v našem kraji převážně vyráběly, t. j. Kanafas, Zefyr, různé druhy "Šotyšů" atd. se užívala vazba plátňová, která má nejhustší provázání a dává zboží pevnost. Barchety, Flanely, Criset vyžadovali vazbu keprovou, Satény, Kloty vazbu atlasovou, která po úpravě zboží mu dala požadovaný lesk. Různé odvozeniny uvedených vazeb, kterých jsou stovky, se na ručních stavech málo používaly.

Obyčejný úzký Kanafas má v osnově kolem 2 500 nití, pro utkáni 100 m zboží bylo zapotřebí nasoukat na osnovní cívky /lejkorny/ kolem 250 000 m nití, potom postupně během tkaní skoro stejné množství na malé útkové cívky, které se nastrkovaly do člunku.

Není to vůbec přehnané - kolem půl milionu metrů týdně musela manželka tkalce, mnohdy ve spolupráci s dětmi, ručně nasoukat na kolovrátku! K tomu nutno dodat, že někdy byla bavlna málo pevná, /churá/, praska-

la a soukání bylo utrpením. Někdy se stalo, že se nepodařilo dobře přadeno pro osnovu oškrobit a bylo to ještě horší. Děti pomáhaly soukat často už před odchodem do školy. Soukání útků bylo náročnější, dětem se nesvěřovalo. /Pokračování příště/

Jaroslav Šmída

ŠIROKOUHLÉ KINO NOVÝ HRÁDEK

Vás zve do kina

CHLAPI PŘECE NEPLÁČOU - český barevný film, navazuje na film "Kapitán Korda" o prvních trablech a smutcích malého Pepíka s adoptivními rodiči. Nezkušený chlapec začne žárlit na svého budoucího nevlastního sourozence a strach ze ztráty rodinného zázemí jej přivede ke vzpouře proti jeho nejbližším.

Hrajeme ve středu 7.ledna 1981 v 19,30 hodin.

MZDA STRACHU - americký barevný film, nové zpracování dramatického příběhu čtyř řidičů, převážejících napříč pralesem nitroglycerín. Děj slavného dramatu natočeného poprvé před třiceti lety, je tentokrát obohacen o několik vzpomínek, zachycujících pošramocenou minulost jednotlivých šoférů, kteří vlastně nemají na vybranou. Hrajeme ve středu 14.ledna 1981 v 19,30 hodin.

SUPI NAD ALJAŠKOU - barevný western z produkce NSR, na jehož počátku budeme svědky přepadení transportu se zlatem. Hlavními postavami zamotané pistolnické historie jsou stoprocentní superman Ron Rawland, osiřelý synek jeho přítele a jeden z iniciátorů loupeže, kterého nic netušící občané zvolí šerifem. Zmíněný osamělý mstitel se na vlastní pěst vydává po stopách krvavého zločinu, jeho odvaha a um nakonec slaví zasloužený úspěch. Film je v českém znění.

Hrajeme v neděli 18.ledna 1981 v 17 hodin.

LÁSKY MEZI KAPKAMI DEŠTĚ - nová česká filmová romance z třicátých let našeho století, odehrávající se v Praze na Žižkově v rodině chudého ševce Bursíka. Zatímco je řemeslník pod konkurenčním tlakem firmy Baťa nucen likvidovat dílnu, jeho dva synové prožívají první citové zmatky a zklamání a ve vypjatém ovzduší Mnichova a pozdější okupace obtížně hledají další budoucnost. Ve filmu uvidíte celou řadu známých herců - Vladimíra Menšíka, Jana Hrušínského, Evu Jakoubkovou a další.
Hrajeme ve středu 21.ledna 1981 v 19,30 hodin.

VERZE PLUKOVNÍKA ZORINA - sovětský barevný širokoúhlý film v českém znění. Napínavé vyprávění o vyšetřování loupeže klenotů, provedené za bílého dne falešnými stěhováky. Okruh podezřelých se postupně zužuje, dlouho chybějí usvědčující důkazy a sympatický kriminalista se pouští do vleklého souboje s nenápadným mužem. Případ samozřejmě dobře skončí.
Hrajeme v neděli 25.ledna 1981 v 17 hodin.

NA KOHO TO SLOVO PADNE - český barevný film. Kritický pohled na některé příčiny neurovnaných poměrů v našem stavebnictví, pokoušející se zároveň postihnout obecnější kolize mezilidských vztahů v moderní socialistické společnosti. Ústřední zápletka díla se točí kolem rozhněvaného dělníka a výsledkem je civilní drama o nenápadné chlapské poctivosti, kombinované se sérií charakterových črt obyčejných lidí dnešní doby.
Hrajeme ve středu 28.ledna 1981 v 19,30 hodin.

PROSÍM POZOR.

Od 1.ledna 1981 se v našem kině bude hrát vždy ve středu v 19,30 hodin. V neděli vždy ve 14 hodin pohádky pro nejmenší diváky a v 17 hodin celovečerní film. Prosím sledujte proto plakáty, aby nedošlo k přehlédnutí.

Ludmila Ježková

Z P R Á V Y

Odbor ZRTV TJ Sokol Nový Hrádek zve všechny své členy a děti na cvičení do sokolovny:

úterý - 17 hod. - rodiče s dětmi - vede L. Ježková

úterý - 19,30 hod. - muži - vede P. Bohadlo

středa - 15 hod. - mladší žákyně - vede K. Grulichová

středa - 16 hod. - starší žákyně - vede J. Dušánková

čtvrtek - 20 hod. - ženy - vede N. Tejklová

pátek - 16 hod. - nejmladší žactvo - vede L. Martínková

Lyžařský oddíl připravuje s příchodem zimy "Kurs základního lyžování" pro děti z Nového Hrádku a okolí. Kurs bude určen pro děti, které se nechtějí věnovat závodnímu lyžování, nebo pro nejmladší děti /asi od 6 let/, které se pro závodní lyžování chtějí připravit. Talentovaní jedinci budou přeřazeni do závodního družstva po příslušném pohovoru s rodiči. Kurs bude zahájen po Vánočních svátcích. Pokud máte zájem, sledujte vývěsku na náměstí.

Hodnocení akce "Večerní procházky"

Od dubna do září 1980 každé úterý a pátek se uskutečnilo 48 večerních procházek okolím Nového Hrádku. Jen 27.6. 1980 se pro nepřízeň počasí nešlo. Průměrná účast na jedné vycházce byla 10 účastníků. Nejvíce, 44 procházek, absolvoval A. Příbyl, při kterých ušel 288 km. Všichni účastníci nachodili celkem 3.255 km. Tuto akci, při které se vystříдалo 57 účastníků, můžeme hodnotit jako velice zdařilou. Na jaře plánujeme pokračování těchto procházek a těšíme se, že mezi občany Nového Hrádku se najdou další nadšenci pro turistiku.

Pavel Bohadlo a Jeronym Holý

Divadelní soubor "HRÁDOVÁK" při TJ Sokol Nový Hrádek zve širokou veřejnost do sokolovny na

"S I L V E S T R O V S K Ý V E Č E R";

který přichází za vydatné pomoci řady členů TJ Sokol od 20 hodin. Divadelní soubor se do 22 hodiny představí programem, sestaveným ze známých i méně známých scének, humoristické četby, lidových i uměleckých písní. Potom následuje volná zábava do 4 hodin. K tanci i poslechu hraje orchestr pod vedením Petra Synka z Kostelce nad Orlicí, na jehož repertoáru mají své místo jak skladby dechové a taneční, tak i rockové.

Cena vstupného 20 Kčs, místenky 5 Kčs. Místenky budou v prodeji od 1. prosince 1980 u P. Lemfelda, zaměstnance Kovodružstva - Doly a u J. Tejkla v budově ZDŠ.

Divadelní soubor Vás zve též na

"D I V A D E L N Í P L E S";

který se uskuteční v pátek 13. února 1981 od 19,30 hodin. Úvodem provede soubor komedii se zpěvy "SPRAVEDLIVÉ MLÝNY BOŽÍ". Po představení hraje k tanci orchestr Petra Synka do 3 hodin. Vstupné /představení je součástí plesu/ 15 Kčs, místenka 5 Kčs. Masky všeho druhu vítány - doporučený ráz: ženich a nevěsta. Místenky v prodeji od 15. ledna 1981 u P. Lemfelda a J. Tejkla.

Josef Tejkl

S P O L E Č E N S K Á K R O N I K A

V naší obci oslavili významná životní jubilea tyto občané:

Černá Anežka	Nový Hrádek 17	79 let
Hartmanová Emílie	Nový Hrádek 154	83 let
Kopecká Anežka	Nový Hrádek 59	78 let
Hartmanová Božena	Nový Hrádek 39	77 let
Lepš Karel	Nový Hrádek 187	80 let
Příbylová Anežka	Nový Hrádek 226	82 let
Klimešová Anežka	Nový Hrádek 3	76 let
Ježková Františka	Nový Hrádek 267	78 let
Hánl Jindřich	Nový Hrádek 54	77 let
Cejnarová Anežka	Dlouhé 21	76 let
Buriánková Barbora	Rzy 14	80 let

Všem našim občanům blahopřejeme a přejeme hodně zdraví a spokojenosti do dalších let života.

L O U Č Í M E S E S E Z E M Ě L Ý M I

Marií Taichmanovou č. 273 Aloisem Vernerem č. 292

Všem občanům přejeme příjemné prožití svátků vánočních a v novém roce 1981 hodně zdraví, spokojenosti a pohody.

Redakční kolektiv

Redakční kolektiv: Ladislav Doležal, Jaroslav Šmída, Josef Hánl, Květa Grulichová, Jiří Hlaváček, Hana Svatonová, Ludmila Ježková, Josef Tejkl, Milena Novotná.
Toto vydání bylo dáno do prodeje dne 10.12.1980, cena výtisku 1,-Kčs.